Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

22 päivänä toukokuuta 2014*

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Muovisten teollisuussäkkien markkinat — Emoyhtiön joutuminen vastuuseen kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon tytäryhtiö on syyllistynyt — Perusteluvelvollisuus

Asiassa C-36/12 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 24.1.2012,

Armando Álvarez SA, kotipaikka Madrid (Espanja), edustajinaan abogado M. Troncoso Ferrer, abogado E. Garayar Gutiérrez ja abogada C. Ruixo Claramunt,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castilla Contreras ja F. Castillo de la Torre, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Borg Barthet sekä tuomarit E. Levits ja M. Berger (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Carrasco Marco,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.1.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

tuomion

1 Armando Álvarez SA vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomion Álvarez v. komissio (T-78/06, EU:T:2011:673; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sen kanteen [EY 81] artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/F/38.354 – Teollisuussäkit) 30.11.2005 tehdyn komission päätöksen K(2005) 4634 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) osittaiseksi kumoamiseksi ja sille kyseisellä päätöksellä määrätyn sakon kumoamiseksi tai toissijaisesti kyseisen sakon määrän alentamiseksi.

Asian tausta ja riidanalainen päätös

2 Valittaja on Espanjan oikeuden mukaan perustettu osakeyhtiö, joka on harjoittanut monenlaista teollista toimintaa metallipakkausten ja teollisten puusepäntuotteiden valmistuksen sekä puun myynnin alalla. Sillä on useita tytäryhtiöitä, joihin kuului Plásticos Españoles SA (ASPLA) (jäljempänä ASPLA), josta se omisti 98,6 prosenttia vuonna 2002.

3 British Polythene Industries plc ilmoitti Euroopan yhteisöjen komissiolle marraskuussa 2001 kartellista teollisuussäkkien alalla (jäljempänä kartelli).

4 Komissio teki vuoden 2002 kesäkuussa tarkastuksia, minkä jälkeen se aloitti 29.4.2004 hallinnollisen menettelyn ja laati väitetiedoksiannon useiden yhtiöiden osalta, joihin muun muassa ASPLA ja valittaja kuuluivat.

5 Komissio teki 30.11.2005 riidanalaisen päätöksen, jonka 1 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukaan ASPLA ja valittaja ovat rikkoneet EY 81 artiklaa osallistuessaan 8.3.1991–26.6.2002 sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen muovisten teollisuussäkkien alalla Belgiassa, Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa vahvistamalla hintoja, sopimalla yhteisistä hintalaskelmien malleista, jakamalla markkinaosuuksia ja myyntikiintiöitä sekä asiakkaita, sopimuksia ja tilauksia, esittämällä yhteensovitettuja tarjouksia eräissä tarjouskilpailuissa ja vaihtamalla yksilöllisiä tietoja.

6 Tämän vuoksi komissio määräsi ASPLA:lle ja valittajalle riidanalaisen päätöksen 2 artiklan ensimmäisen kohdan h alakohdassa 42 miljoonan euron suuruisen sakon ja täsmensi, että molemmat yhtiöt olivat yhteisvastuussa sen maksamisesta.

Valituksenalainen tuomio

7 Valittaja nosti riidanalaisesta päätöksestä kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 24.2.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä. Se vaati kyseisellä kanteella lähinnä kyseisen päätöksen kumoamista sitä koskevilta osin tai toissijaisesti komission sille määräämän sakon alentamista.

8 Valittaja esitti kanteensa tueksi yhden ainoan kanneperusteen, joka perustui tosiseikkojen virheelliseen arviointiin sekä syyttömyysolettaman ja puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteen loukkaamiseen.

9 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan.

Asianosaisten vaatimukset ja oikeudenkäyntimenettely unionin tuomioistuimessa

10 Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion ja riidanalaisen päätöksen sekä

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

11 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12 Unionin tuomioistuimen kuudennen jaoston puheenjohtajan 15.5.2013 tekemällä päätöksellä nyt käsiteltävää valitusta koskevaa oikeudenkäyntiä lykättiin siihen saakka, kunnes oikeudenkäynti asioissa Gascogne Sack Deutschland vastaan komissio (C-40/12 P, EU:C:2013:768), Kendrion vastaan komissio (C-50/12 P, EU:C:2013:771) ja Groupe Gascogne vastaan komissio (C-58/12 P, EU:C:2013:770) päättyi. Oikeudenkäyntiä jatkettiin sen jälkeen, kun edellä mainitut tuomiot julistettiin 26.11.2013.

Valitus

Ensisijainen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

13 Valittaja vetoaa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa katsonut sen olevan vastuussa todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta kahdella sellaisella perusteella, joita ei ollut mainittu riidanalaisessa päätöksessä. Ensinnäkin mainitun tuomion 38 ja 39 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on valittajan mukaan katsonut, että komission esittämät todisteet osoittivat, että valittaja oli välittömästi osallistunut kartelliin, mikä ei valittajan mukaan ilmene riidanalaisen päätöksen perustelukappaleista. Toiseksi mainitun tuomion 35 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on viitannut olettamaan, jonka mukaan valittaja oli tytäryhtiönsä eli ASPLA:n sataprosenttisesti omistavana emoyhtiönä käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisen tytäryhtiön käyttäytymiseen, vaikka komissio ei ollut tukeutunut kyseiseen olettamaan riidanalaisessa päätöksessä.

14 Koska unionin yleinen tuomioistuin on valittajan mukaan virheellisesti hyväksynyt mainitut kaksi perustelua, se on tehnyt oikeudellisen virheen ja loukannut valittajan puolustautumisoikeuksia, eikä valittaja ole kyennyt puolustautumaan sellaisia väitteitä vastaan, joita ei ollut riidanalaisessa päätöksessä.

15 Komissio väittää, että tämä valitusperuste on perusteeton. Riidanalaisessa päätöksessä valittajan vastuu on selvästi perustunut olettamaan, jonka mukaan se käytti emoyhtiönä ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä käyttäytymiseen. Kyseisessä päätöksessä on komission mukaan vain täydentävästi kuvattu indisioita, jotka liittyvät mainitun valittajan vaikutusvallan tosiasialliseen käyttämiseen.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

16 Tässä yhteydessä on huomautettava, että komissio on nyt käsiteltävässä asiassa viitannut riidanalaisen päätöksen 580 perustelukappaleessa nimenomaisesti olettamaan siitä, että emoyhtiö tosiasiallisesti käyttää kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön ratkaisevaa vaikutusvaltaa, ennen kuin se on riidanalaisen päätöksen 584 perustelukappaleessa todennut, että kyseistä lähestymistapaa tarkennetaan tapauskohtaisesti kunkin kyseessä olevan yrityksen osalta (ks. tuomio Kendrion v. komissio, EU:C:2013:771, 28 kohta).

17 ASPLA:ta ja valittajaa koskevien riidanalaisen päätöksen perustelukappaleiden osalta todettakoon, että komissio on ensinnäkin kyseisen päätöksen 669 perustelukappaleessa muistuttanut, että valittaja omisti ASPLA:sta 98,6 prosenttia. Toiseksi se on todennut saman päätöksen 671 perustelukappaleessa, että oli selvää, että kantaja oli erittäin tiiviisti mukana ASPLA:n operatiivisessa johtamisessa. Kyseisen väitteen tueksi komissio mainitsi mainitun päätöksen 672–676 perustelukappaleessa seikkoja, joita käsiteltiin kirjallisessa käsittelyssä ja jotka koskivat valittajan korkeimpien johtajien läsnäoloa vähintään 22:ssa kartelliin osallistuvien yritysten kokouksessa sekä sitä, että ainakin näytti siltä, että ASPLA:n edustajat olivat toimittaneet muiden kokousten pöytäkirjoja valittajan johtajille.

18 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 35 kohdassa oikeudellista virhettä tekemättä, että niitä edellytyksiä, joilla emoyhtiön oletetaan käyttävän ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, koskevan oikeuskäytännön mukaan komissiolla oli oikeus olettaa, että valittaja oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa ASPLA:n käyttäytymiseen, kun otetaan huomioon se, että se omisti ASPLA:sta 98,6 prosenttia.

19 Valittaja ei myöskään voi tehokkaasti väittää, ettei se ole voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan sitä vastaan, että komissio on käyttänyt mainittua olettamaa. Unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetystä kannekirjelmästä ja erityisesti sen 19 kohdasta nimittäin ilmenee, että valittaja on myöntänyt sen, että tällainen olettama on olemassa, vaikka valittaja onkin riitauttanut sen lainmukaisuuden syyttömyysolettaman perusteella. Valittajan tätä koskevia väitteitä on sitä paitsi tutkittu valituksenalaisen tuomion 22–29 kohdassa ja ne on hylätty kyseisen tuomion 30 kohdassa.

20 Unionin yleinen tuomioistuin on myös aiheellisesti valituksenalaisen tuomion 36 ja 37 kohdassa tutkinut valittajan väitteet sellaista tosiasiallista määräysvaltaa koskevan olettaman kumoamiseksi, joka johtuisi valittajan ja sen tytäryhtiön välisistä omistussuhteista ja johon komissio on nojautunut. Mainitun tutkimisen yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin on ilmoittanut syyt, joiden vuoksi mitään kyseisistä väitteistä ei sen mukaan voitu hyväksyä.

21 Valituksenalaisen tuomion 38 ja 39 kohta kuuluvat unionin yleisen tuomioistuimen kehittelemän päättelyn samaan vaiheeseen ja niiden ulottuvuutta on siis arvioitava niin, että kyseisen päättelyn looginen järjestys otetaan huomioon.

22 Valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että se, että valittajan korkeimpia johtajia on ollut läsnä useissa kartelliin osallistuvien yritysten kokouksissa, ja se, että viimeksi mainitulle on tiedotettu muista kokouksista ASPLA:n edustajien laatimilla pöytäkirjoilla, riitti sen osoittamiseen, että valittaja osallistui välittömästi kartellin sisällä käytyihin keskusteluihin. Saman tuomion 39 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että se, että valittajan edustajilla ei sen mukaan ollut valtuutusta osallistua kartelliin, oli merkityksetöntä.

23 Toisin kuin valittaja väittää, näitä arviointeja ei voida tulkita niin, että valittajan syyksi luettaisiin uusi vastuuperuste eli välitön osallistuminen kartelliin. Unionin yleinen tuomioistuin on päättelynsä mainitussa vaiheessa vain rajoittunut arvioimaan niiden väitteiden, joihin kantaja on vedonnut mainitun olettaman kumoamiseksi, sekä niiden lisäindisioiden, joihin komissio on tukeutunut, kun se on katsonut, että mainittu yhtiö oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, asiaankuuluvuutta ja uskottavuutta. Unionin yleinen tuomioistuin on sille esitettyjä todisteita arvioidessaan voinut oikeutetusti korostaa todistusvoimaa, joka sen mukaan oli annettava komission kyseisten kahden yhtiön ylimpien hallintoelinten limittäisyydestä johtamalle indisiolle ilman, että kyseinen arviointi muuttaa valittajan vastuulliseksi katsomisen perustetta.

24 Näin ollen valittaja ei voi väittää, ettei se olisi voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan sitä vastaan, että sen katsotaan olevan vastuussa uudella vastuuperusteella.

25 Edellä esitetystä seuraa, että valittajan valituksensa tueksi esittämä ensisijainen valitusperuste on hylättävä.

Toissijainen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

26 Valittaja vetoaa siihen, että unionin yleisen tuomioistuimen siinä tekemä virhe, että se on lausunut perusteista, joihin oikeusriidan osapuolet eivät ole vedonneet, on johtanut siihen, että valittajan kannekirjelmässä tosiasiallisesti esittämiä väitteitä ei ole arvioitu, joten valituksenalaisessa tuomiossa esitetty päättely on epäjohdonmukaista ja puutteellisesti perusteltua.

27 Valittajan mukaan on niin, että koska komissio ei ollut vedonnut sen tapauksessa mihinkään olettamaan, jonka mukaan emoyhtiö olisi vastuussa tytäryhtiönsä käyttäytymisestä, ainoa todiste, johon on vedottu osoittamaan valittajan vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, oli – sen lisäksi, että se omisti osuuden tytäryhtiöstä – se, että osa kummankin yhtiön hallituksissa istuvista johtajista oli samoja. Unionin yleisessä tuomioistuimessa valittaja on tuonut esiin, että mainittu seikka oli riittämätön, ja tukeutunut muihin syihin kiistääkseen vastuun, joka sillä oli katsottu olleen kartellissa. Unionin yleinen tuomioistuin ei valittajan mukaan kuitenkaan ole millään tavalla arvioinut kyseisiä väitteitä.

28 Komission mukaan kyseinen valitusperuste, johon on vedottu toissijaisesti, ei ole perusteltu.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

29 Alustavasti on todettava, että valitusperuste, johon valittaja vetoaa toissijaisesti, perustuu oletukseen, jonka mukaan komissio ei olisi riidanalaisessa päätöksessä tukeutunut olettamaan, jonka mukaan emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan tai lähes kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön. Kuten tämän tuomion 16–19 kohdasta ilmenee, mainittu oletus on virheellinen.

30 Tämän tuomion 20–22 kohdasta ilmenee muutoinkin, että toisin kuin valittaja väittää, valituksenalaisen tuomion perustelut, siltä osin kuin on kyse väitteistä, joihin valittaja on vedonnut kumotakseen olettaman, jonka mukaan se oli käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä, ei ole lainkaan epäjohdonmukainen.

31 Siltä osin kuin valittaja väittää toissijaisessa valitusperusteessaan, että unionin yleinen tuomioistuin ei olisi noudattanut perusteluvelvollisuuttaan, kun se ei ole vastannut kaikkiin väitteisiin, joihin valittaja oli vedonnut kumotakseen olettaman ratkaisevan vaikutusvallan tosiasiallisesta käyttämisestä, on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuus Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artiklan ja 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla perustella tuomiot ei velvoita unionin yleistä tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan asianosaisten esittämiä päätelmiä (tuomio Groupe Gascogne v. komissio, EU:C:2013:770, 37 kohta).

32 Unionin yleinen tuomioistuin on tutkinut valittajan väitteet valituksenalaisen tuomion 36 ja 37 kohdassa. Vaikka jotkin näistä väitteistä, kuten kummankin yhtiön teollisen toiminnan luonteeseen, yhtiöiden taloudelliseen arvoon, ulkoisten johtajien käyttämiseen ja Espanjan yhtiöoikeuteen liittyvät väitteet, on hylätty vain lyhyesti perustellen, on kuitenkin niin, että mainitut perustelut ovat riittäviä, jotta valittaja saa tietää syyt, joihin unionin yleinen tuomioistuin on tukeutunut. Mainituista kohdista nimittäin ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että kyseiset seikat eivät olleet omiaan kyseenalaistamaan muiden seikkojen todistusvoimaa, kuten valittajan korkeimpien johtajien roolia kyseisen kahden yhtiön toiminnassa ja niiden hallitusten laajalti saman kokoonpanon käytännön vaikutuksia, joihin komissio oli vedonnut tukeakseen olettamaa, jonka mukaan, kun otetaan huomioon se, että valittaja omisti ASPLA:n lähes kokonaan, valittajan voitiin olettaa käyttäneen ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiöönsä.

33 Koska valittaja pyrkii riitauttamaan unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin mainitulle tuomioistuimelle esitetyistä tosiseikoista ja todisteista, on riittävää muistuttaa, että tällainen arviointi ei ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin, paitsi jos todistustaakkaa ja asian selvittämistä koskevia sääntöjä ei ole noudatettu tai jos asiakirjat on otettu huomioon vääristyneellä tavalla (tuomio FLSmidth v. komissio, C-238/12 P, EU:C:2014:284, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, valitusperuste, johon valittaja on vedonnut toissijaisesti, on hylättävä.

35 Koska kumpaakaan valittajan valituksensa tueksi esittämistä valitusperusteista ei voida hyväksyä, valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

36 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

37 Työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut valittajaa korvaamaan oikeudenkäyntikulunsa ja koska valittaja on hävinnyt asian, valittaja on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan komissiolle tästä muutoksenhausta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Armando Álvarez SA velvoitetaan korvaamaan tästä muutoksenhausta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset